

Goedemiddag Dames en Heren,

Ik zal u tijdens deze persconferentie informeren over het verloop van het project *de getuigenis van president Bouterse*.

Ik zal de volgende onderwerpen met u doornemen in 15 minuten.

1. De voortgang van het onderzoek.
2. De internationale dimensie.
3. De relatie met andere nabestaanden.
4. Het gesprek met president Bouterse.

Voordat ik op deze punten inga wil ik het volgende opmerken.

De omstandigheden waaronder we het project zijn gestart, zijn veranderd. De huidige economische problemen vergen begrijpelijkerwijs veel aandacht. Ik heb begrip voor de gevoelens van frustratie die deze problemen met zich meebrengen. Ik heb me daarom afgevraagd of we onder deze omstandigheden moeten doorgaan met de getuigenis omdat de president en het volk met andere prioriteiten zitten.

Maar ik ben bang dat er nooit een goede tijd is voor zoiets als de getuigenis en de verwerking van de problemen uit het verleden. Ik heb daarom besloten om de president niet voor te stellen om de zaak uit te stellen. Ik heb er wel begrip voor dat zijn aandacht voor de dringende problemen groter zal zijn. De getuigenis gaat dus gewoon door.

1. De voortgang van het onderzoek

We gaan op 8 december 2015 de eerste fase het onderzoek afronden: de getuigenis van president Bouterse. Aanstaaende maandag zal ons onderzoeksteam de videobanden uitschrijven. Komende week zal ik een beschouwing schrijven over de getuigenis. Deze zal samen met de tekst van de getuigenis op dinsdag 8 december aangeboden worden aan mevrouw Jenny Simons, voorzitter van De Nationale Assemblée. Daarna zal er een persconferentie worden gehouden over de getuigenis en de vervolgstappen. Na de persconferentie zal de tekst als een PDF-file gratis downloadbaar gesteld worden via internet, te weten via Starnieuws en de website van IISR.

De STVS zal in die week het materiaal klaarmaken voor een serie uitzendingen. De lengte van de serie zal bepaald worden aan de hand van het aantal uren dat de getuigenis in beslag zal nemen. De STVS zal volgende week hierover een bekendmaking doen.

De getuigenis wordt opgenomen door drie camera's. Het bronnenmateriaal van de camera's kan worden bekeken in het Nationaal Archief na de laatste uitzending van de STVS. Het doel hiervan is dat men kan nagaan of in de serie belangrijke delen zijn weggelaten, wat natuurlijk niet onze bedoeling is. Het is vooral bedoeld voor de mensen die niet overtuigd zijn van onze intenties om transparant te zijn.

Media die het materiaal van de STVS-uitzending willen gebruiken moeten zich tot de STVS wenden.

We gaan een oproep doen aan iedereen om de getuigenis van Bouterse te bekritisieren of te ondersteunen met hun eigen informatie. Mensen die met hun verhaal president Bouterse willen tegenspreken of bevestigen, stellen we in de gelegenheid om dat verhaal te vertellen en te laten opnemen in het eindrapport.

Na 8 december gaat het onderzoek in volle omvang door. We hopen eind december te starten met de interviews van mensen die betrokken zijn geweest bij processen van geweld. Er zijn al enkele interviews afgenomen. Daarnaast zullen onze medewerkers doorgaan met het verwerken van de archieven en andere schriftelijke bronnen in onze historische database.

Ons streven is om volgend jaar 8 december het tweede en laatste deel van het rapport te presenteren. Ik hoop dat het lukt, maar ik kan dat nu niet garanderen.

Het eindrapport zal een meerdelige publicatie zijn. Het zal waarschijnlijk om duizenden pagina's gaan.

We willen een zo volledig mogelijk beeld schetsen van alle processen van geweld sinds de onafhankelijkheid. Daarin zullen opgenomen worden:

- Het volledige materiaal uit de Historische Database.
- De getuigenis van Bouterse.
- De contra-getuigenissen.
- De interviews met nabestaanden en slachtoffers van politiek geweld sinds de onafhankelijkheid. De ervaringen van andere landen leert dat we blij mogen zijn als 20% van de mensen hun verhaal wil vertellen. Soms zit de pijn zo diep, dat men liever zwijgend door het leven wil gaan dan de pijn te delen.
- Belangrijke documenten uit officiële bronnen inclusief het materiaal van gerechtelijke processen.
- Officiële documenten over politiek geweld: de twee amnestiewetten, officiële verklaringen over processen van geweld, resultaten van eerdere onderzoeken, resultaten van rechtszaken e.d.
- Het is mogelijk dat er belastende verklaringen worden afgelegd door mensen die geïnterviewd worden. We zullen op de website van IISR te zijner tijd een overzicht publiceren van namen die voorkomen in deze verklaringen. Deze mensen zullen dan in staat gesteld worden om die belastende verklaringen vooraf te lezen en tegen te spreken en hun weerwoord te laten opnemen in het eindrapport.

Wij zijn geen rechters en zullen dan ook geen oordeel vellen over wie wel of niet gelijk heeft. We willen een zo volledig mogelijk beeld over deze periode achterlaten voor het nageslacht zodat toekomstige historici hun oordeel kunnen uitspreken.

Het eindrapport zal als PDF gratis downloadbaar gesteld worden. Daarnaast zal het materiaal in beperkte oplage in boekvorm worden uitgebracht en aangeboden aan sponsors die zich hopelijk gaan melden in de komende periode. Het resterende deel zal verkocht worden aan mensen die het als collectors item willen aanschaffen.

We hopen dat we met de overhandiging van de boeken ook een tastbare vorm van afsluiting van het onderzoek kunnen hebben. Het proces van nabespreking en verwerking zal ongetwijfeld hierna gewoon doorgaan.

2. Internationale dimensie

Begin november heb ik een gesprek gehad met Luis Almagra Lemes, secretaris generaal van de Organisatie van Amerikaanse Staten en Chetan Kumar, Senior Conflict Prevention Advisor van de United Nations Development Programme (UNDP).

Zowel de OAS als de UNDP willen een formeel verzoek van de Surinaamse regering met de aanbeveling voor technische steun aan dit project. Ik heb afgelopen dinsdag met minister Badrising van Buitenlandse Zaken een prettig gesprek gehad waarin zij de toezegging heeft gedaan om de noodzakelijke afstemming te zullen plegen en met de

OAS en UNDP van gedachten te wisselen omtrent deze aanbeveling. Ik hoop dat de regering mijn aanbeveling zou kunnen overwegen en deze organisaties vragen om technische ondersteuning te kunnen geven aan het ingezette proces.

We hopen dan gebruik te kunnen maken van de enorme expertise en netwerken van deze instellingen voor ons project.

3. De relatie met andere nabestaanden en slachtoffers

Ik heb het hier over twee groepen van nabestaanden: de nabestaanden van de vijftien slachtoffers van 8 december en de nabestaanden van de 450 slachtoffers van de overige processen van geweld. In de binnenlandse oorlog zijn er ook veel mensen gewond geraakt. Een schatting van het Nationaal Leger komt op minimaal 600.

Met betrekking tot de andere nabestaanden van 8 December heb ik in eerdere persconferenties aangegeven dat ik ondanks onze politieke meningsverschillen graag in gesprek wil blijven met hen. We mogen verschillen in onze politieke opvattingen, maar we delen dezelfde pijn als nabestaanden van 8 december.

De groep die het dichtst bij me staan zijn mijn zus en broers. In een eerdere persconferentie heb ik aangegeven hoe pijnlijk mijn initiatief voor hen is geweest en hoe moeilijk het voor hen is om dit proces te accepteren. Die pijn en moeite zijn niet verdwenen. Maar ik ben diep geraakt en heel erg blij dat ze ondanks alles toch nog met mij in gesprek zijn gebleven en we onze emoties hebben kunnen bespreken. Ik ben dankbaar voor hun lieve mails waarin ze hun bezorgdheid uiten over mijn welzijn toen ik uit Nederland vertrok. Als ik terugkom zal ik het gesprek met hen voortzetten.

Ik hoop dat ik met andere nabestaanden van 8 december ook een vorm van communicatie kan hebben. Ik sta er nog steeds open voor.

Met de nabestaanden en slachtoffers van andere processen van geweld, met name de familie van militairen uit de Binnenlandse Oorlog, heb ik een gevoelige confrontatie gehad tijdens mijn laatste bezoek aan Suriname. Ik heb daarover bericht in mijn column in Starnieuws. Eén van mijn eerste acties tijdens dit bezoek was om opnieuw contact te leggen met deze groep. We hebben besloten om aanstaande 7 december een nieuwe bijeenkomst te organiseren. Mijn doel is om uit deze groep minimaal één persoon bereid te vinden om met mij een netwerk te initiëren van nabestaanden en slachtoffers van politiek geweld sinds de onafhankelijkheid die we op 8 december aanstaande kunnen presenteren. Dit netwerk zal een verbinding leggen tussen nabestaanden en slachtoffers van alle processen van geweld en mogelijk de resultaten van het onderzoek vertalen naar activiteiten die ondernomen kunnen worden naar de samenleving toe. We kunnen denken aan beleidsaanbevelingen aan het parlement over hoe om te gaan met de afgelopen 40 jaar. Ik hoop dat het me lukt om de komende week dit initiatief tot stand te brengen.

4. Het gesprek met president Bouterse

Vanmiddag vertrek ik naar Brokobaka. Aanvankelijk zouden we vrijdagmiddag beginnen met een eerste kennismaking tussen de president en mij. Door de huidige omstandigheden zal ik wel de technische en organisatorische voorbereidingen treffen op Brokobaka, maar zal de president aankomen op zaterdagmorgen.

We hebben zaterdag en zondag de hele dag uitgetrokken voor het interview en eventueel maandag als het nodig is.

Aanvankelijk had ik geen idee hoe ik het zou aanpakken. Nu gaan we het als volgt doen.

We nemen als vertrekpunt onze briefwisselingen en de vraag hoe ieder van ons tot dit punt van het gesprek zijn gekomen.

Vervolgens zullen we een historische tijdlijn volgen vanaf 1979 tot en met nu, maar dan met de focus op de processen van geweld. We zullen zijn versie van de gebeurtenissen vastleggen en de analyse proberen te maken van achtergronden en ontwikkelingen van deze gebeurtenissen.

Tot slot zullen we ook een gesprek voeren over de beleidsconclusies die getrokken zouden kunnen worden uit dit proces.

Maandagochtend breng ik het materiaal naar het Nationaal Archief waar een team klaar staat voor de verwerking.

In mijn column voor Starnieuws zal ik mijn eerste indrukken geven. Op 8 december zal ik bij de overhandiging tijdens een persconferentie dieper ingaan op het gesprek omdat dan ook de volledig uitgeschreven tekst beschikbaar zal zijn.

Tot slot wil ik het volgende met u delen. Toen ik dit initiatief startte kwam er uit een bepaalde hoek veel kritiek. In de media waren vooral die tegenstanders aan het woord. Ik kreeg ook veel steun op allerlei manieren. Dat heb ik niet aan de grote klok gehangen. Mijn focus was om dit traject van de grond te krijgen en alle haatcampagnes voor lief te nemen.

Nu we aan de vooravond staan voor het gesprek met president Bouterse wil ik de inhoud delen van een mail die ik onlangs kreeg van Alexandra Haman. Alexandra is een gepassioneerde sterke Surinaamse vrouw die haar mails altijd ondertekent met deze zin: *"Be the kind of woman that when your feet hits the floor each morning, the devil says: 'Oh no, She's up!'"*

Haar boodschap aan mij luidt als volgt:

"Beste Dew,

Ik wens je oprecht veel wijsheid en kracht met het volvoeren van de opdracht die je jezelf hebt opgelegd.

Brokobaka is een plek waar ik vroeger vaak ging kamperen toen het nog ('niemandsland') vrij toegankelijk was.

We kwamen in een bos een wit hert tegen, een wonder van de natuur. Vervolgens werden we omsingeld door - je gelooft het misschien niet - honderden ARA's: rood, blauw, groen, geel; de bomen zaten beladen. Van mijn opa van Matta, Alex Monsanto, begreep ik dat het de zielen van het bos waren, een fenomeen die zich aan weinigen openbaarde.

Ik geloof daarom dat er goede geesten daar in het Bos zijn, en vraag ze jou en je geliefde, je crew, te beschermen en de kracht te geven.

Dat wijlen je Ouders trots op je stoutmoedigheid, doorzettingsvermogen, en opofferingsgezindheid zijn, en goedkeurend over je mogen waken.

Dat wijlen je broer, je volkomen begrijpt en je de woorden mag influisteren. Dat allen die gestorven zijn door deze gebeurtenissen, jou de kracht en rust mogen geven, om stevig in je schoenen te staan.

In je hoofd en hart ziet alleen de Almachtige, en zij die jou beschermen.

Kraktie

Alexandra Haman"

Ik dank u voor uw aandacht.

